

Buurlanden maken haast met IBR en BVD

De verplichte IBR-enting bij koeien liep 15 jaar geleden uit op een debacle. Sindsdien durft niemand de handschoen weer op te pakken. Omringende landen als België, Duitsland en Denemarken gaan ons voor in een verplichte aanpak van de ziektes IBR en BVD. Waarom blijft Nederland achter?

FRANK DE VRIES

Specialist rundergezondheid van de GD, Han Hage, is heel stellig als hij zegt: "Als we de ziektes IBR en BVD op basis van vrijwilligheid bestrijden, komen we er nooit vanaf." Hage weet door het tankmelkonderzoek van de GD dat IBR landelijk op 21 procent van de 18.500 melkveebedrijven voorkomt. "In vergelij-

king met voorgaande jaren is dit cijfer nauwelijks gewijzigd." Een landelijke steekproef toonde op 17 procent van de niet-melkleverende veebedrijven antistoffen voor het IBR-virus aan. Voor de virusziekte BVD is de situatie iets rooskleuriger: Uit bloedonderzoek onder kalveren in de leeftijd van 8 tot 12 maanden op melkleverende bedrijven bleek dat op 13 procent van de bedrijven antistoffen voorkomen. Op de niet-melkleverende bedrijven was dit cijfer 21 procent.

Vrijwillig

Het is aan een veehouder zelf om te kiezen of hij IBR en BVD op zijn bedrijf aanpakt. Een verplicht programma om IBR vrij te worden, werd zo'n vijftien jaar geleden de nek omgedraaid met de introductie van een besmet IBR-vaccin. Sindsdien is het stil op dit front. Ook de GD praat er op studie-avonden weinig meer over. "Erg spijtig", aldus Hage, want omringende landen gaan wel verder met een verplicht programma. Denemarken is al vrij van IBR, Duitsland is goed op weg en België is recent gestart met een verplicht IBR-programma. "Wij blijven treuren over het verleden", aldus Hage. "We hebben wel de gereedschappen om zowel op individueel bedrijfsniveau als landelijk vrij te worden van deze ziektes. Op dit moment doen 8.000 melkveehouders vrijwillig mee aan de IBR-bestrijding, terwijl 7.000 veehouders, waaronder ook niet-melkveehouders, deelnemen aan een vrijwillig BVD-programma."

Schade

Hage kent het onderzoek van Wageningen UR (2003) waarin de schade door IBR geschat wordt op gemiddeld 1.100 euro

per bedrijf per jaar. De beste bedrijven hebben slechts een geschatte gemiddelde schade van 370 euro, terwijl het maximum wordt berekend op 4.500 euro per bedrijf. De schade door BVD wordt in datzelfde onderzoek becijferd op gemiddeld 7.000 euro per bedrijf per jaar met een minimum van 1.600 euro en een maximum van 32.000 euro. Voor de gehele veesector ligt de mogelijke schade veel hoger, meent Hage. Dat komt doordat bij een ernstige uitbraak juist de ki-stations met hun dure fokmateriaal worden bedreigd. Onderzoeker Brandsma calculeerde in 1995 een landelijke schade van 180 miljoen euro op de ki-stations bij een ernstige IBR-uitbraak. De cruciale vraag komt dan op wat er gebeurt als je vrij zou zijn van IBR en BVD. Hage antwoordt door 'de bril van de veehouder': "Zonder IBR en/of BVD op je bedrijf gaat van alles veel beter en je bereikt een hoger economisch rendement."

Met de bestrijdingsprogramma's in omringende landen ziet Hage een probleem opdoemen voor de grensboeren die vee weiden buiten Nederland. "Dat wordt lastiger met onze status van deze ziektes." Bij de ziekte BVD is het antwoord nog concreter in de ogen van Hage: "Iedereen zegt: uitroeien die ziekte. Je bent als veehouder echt een dief van je eigen portemonnee als je deze ziekte in stand houdt."

Vaccineren

GD-dierenarts Hage schat dat landelijk zo'n 15 procent van de veehouders vaccineert tegen IBR. Voor de ziekte BVD schat hij hetzelfde percentage in. Rundveedierenarts Marco Verhoef van Diergeneeskundig Centrum Midden Salland heeft samen met zijn collega's de veterinaire zorg van 300 rundveebedrijven. Bij zijn klanten ligt het percentage vaccinaties veel hoger: 30 procent van zijn klanten ent tegen IBR en 50 procent tegen BVD.

De bestrijding van BVD wordt vaak gecombineerd met een vaccinatieprogramma. "Er zijn twee schema's te volgen", aldus Hage. "Je kunt ervoor kiezen tegen BVD te enten vanaf 1 jaar leeftijd. Dan ga je ervan uit dat jongvee niet door aanwezige dragers wordt

besmet. Je gaat vaccineren vóór de eerste inseminatie. Om je programma te screenen kun je er vervolgens voor kiezen om tussen 8 en 12 maanden leeftijd bloed te tappen om het effect van je vaccinatie- en bestrijdingsprogramma te volgen. Zo spoor je tijdig een eventuele drager op. Je kunt er ook voor kiezen alle kalveren op 1 maand (of eerder met de oormerkmethode) leeftijd te testen op het BVD-virus. Dat is wel een stuk duurder, maar zo elimineer je de ziekte sneller."

Nederland exportland

Ieder importerend land stelt zijn eigen eisen aan de ziektestatus van het vee. "Het doet er in dat geval absoluut niet toe wat wij als GD ervan vinden," weet Hage. Toon van Hoof, portefeuillehouder diergezondheid van boerenorganisatie LTO, denkt dat de wond van vijftien jaar geleden reeds genezen is. "In de tussentijd hebben we al een campagne bluetongue gehad, dus we zijn al gewend aan een grootschalige aanpak." Inmiddels overlegt LTO met sectorpartijen om te komen tot een collectieve aanpak van IBR en BVD. "Maar", zegt Van Hoof, "we hebben nu 'de handen vol' aan paratbc, salmonella en antibioticum-

Han Hage van de GD.

FOTO: GD

reductie. We hebben de keuze gemaakt eerst deze programma's in te voeren." Is er een gevaar voor imago-schade? "Iedere ziekte die je van je lijstje kunt schrappen is positief, maar de wereld kijkt met ons mee als het gaat om onze aanpak van de drie genoemde problemen. Daarin lopen we juist voorop."

Hage is ervan overtuigd dat bij een vrijwillige bestrijding van IBR of BVD de komende jaren niet veel zal veranderen ten opzichte van nu. "Het virus blijft rondwaren." §

IBR en BVD

IBR staat voor Infectieuze Bovine Rhinotracheitis oftewel koeiengriep. Zowel koeien als jongvee kunnen deze ziekte doormaken. IBR wordt veroorzaakt door het bovine herpesvirus type 1 (BHV1). Neusuitvloeiing, rode slijmvliezen, versnelde ademhaling, hoesten, verminderde eetlust, koorts, verminderde productie en soms verwerpen zijn symptomen. Het bovine herpesvirus blijft na een infectie levenslang in de koe aanwezig. Door stress kan het virus weer actief worden en koppelgenoten besmetten. De klassieke symptomen van IBR doen zich niet altijd voor, vaak maken de koeien een subklinische ziekte door. Door een gesloten bedrijfsvoering wordt de introductie van IBR en andere ziekten als paratbc, BVD, salmonellose en leptospirose van buiten het koppel voorkomen.

BVD, Bovine Virusdiarree, een infectieziekte bij rundvee wordt veroorzaakt door een virus. Veelvoorkomende symptomen zijn koorts, lusteloosheid, melkproductiedaling, verminderde eetlust, een versnelde ademhaling, diarree en overvloedige tranenvloed. Door weerstandsdaling als gevolg van een infectie kunnen andere infecties verergeren. Bij de ernstige vormen zien we hoge koorts, slijmvlieslaesies in de bek en darmen, hoesten en eventueel abortus. Is een dier ooit besmet geraakt met het BVD-virus, dan gaat dat dier afweerstoffen aanmaken tegen het virus. Een herbesmetting zal dan vaak ongemerkt voorbijgaan.

Het typerende beeld van IBR: flinke neusuitvloeiing.

FOTO: GD